

MI A VALÓDI, ÉS MI A HAMISÍTVÁNY? EGY GÁTLÁSTALAN ZSENI

Wolfgang Beltracchi sokak szemében egyfajta Robin Hood-figura. Átütő tehetsége révén hatalmas összegekkel károsított meg irritálóan gazdag műgyűjtőket, és szemtelenül meggazdagodott belőle.

♦ Wolfgang Beltracchi *Wolfgang Fischer* néven született Németországban, 1951-ben. Művészet iránti érdeklődése már kisgyerekkorában megmutatkozott. Az apja restaurátor és sokadrangú festőművész volt: főleg templomi freskókat készített, és a keresetét azzal egészítette ki, hogy híres festőművészek képeit másolta megfizethető összegekért.

Wolfgang tizennégy éves korában egyetlen nap alatt lemásolt egy Picasso-festményt kiváló minőségben. Aztán elkezdett régi mesterek stílusában alkotni, de ő nem létező képeket másolt, hanem új képeket készített. Ezeket aztán bolhapiacokon adta el, és ezzel nem kevés zsebpénzhez juttatta magát.

A gimnáziumban már nem volt ennyire elkötelezett, tizenhét éves korában ki is csapták. Beiratkozott egy aacheni festőiskolába, de nem tetszettek neki a kötöttségek, ezért hamarosan úgy döntött, hogy világgá megy. A hetvenes évek elejétől – a *Szelíd motorosok* című film által inspirálva – hippieéletet élt. Vett egy Harley Davidson, megnövesztette a haját, és egész Európát beutazta. Egy ideig országutakon motorozott, és ott aludt, ahol ráesteledett, máskor különböző kommunák tagja volt. Másfél évig egy marokkói tengerparton lakott, hasis- és LSD-mámorban töltött körülbelül tíz évet. Aztán Amszterdamba költözött egy lakóhajóra, egy diszkóban dolgozott világosítóként, és fényjátékokat vetített. Eközben antik festményeket vett és árult, és festeni is volt ideje. Saját műveivel is elért kisebb sikereket, volt egy-két kiállítása is, de ő a tehetségét más területen akarta kamatoztatni.

Wolfgang Beltracchi portréja munka közben müncheni otthonában

FESTMÉNYEK, KIS „KIEGÉSZÍTÉSEL”

Egy alkalommal jó áron vásárolt két tizennyolcadik századi németalföldi téli tájképet, és nagyszerű ötlete támadt. Eszébe jutott, mennyire népszerűek az olyan változatok, amelyeken korcsolyázók is csúszkálnak a tő jegén. Tudta, hogy ezek ötszörös áron kelnek el, úgyhogy a kor stílusában kiegészítette a festményeket. Óriási haszonnal értékesítette mind a kettőt. Ezek után különböző ócskapiacokon korabeli kereteket vett, és ezekbe már a saját korcsolyázós képeit tette bele. Rájött, hogy a hamisítói karrier neki való.

Ahogy teltek a nyolcvanas évek, egyre inkább kialakította a saját profilját. Francia modernista festőket, német expresszionistákat hamisított, még hozzá egyre nagyobb

hozzáértéssel. Ezeknek az volt az előnye, hogy a késői tizenkilencedik és korai huszadik századi keretek, vásznak és festékek sokkal könnyebben hozzáférhetőek voltak, mint a régebbiek, és az anyagok, felületek mesterseges öregítésével sem volt sok gondja.

Arra is rájött, hogy nem a leghíresebb művészek képeit kell imitálnia, sokkal inkább jónévű, de másodvonalbeli alkotóké, így kisebb a rizikó. A sikerei – és ezekkel párhuzamosan a bevételei – egyre komolyabbak lettek. Egy olyan katalógusba, amelyik Heinrich Campendonk német festő festményeit tartalmazta, több olyan képet is beválogattak a szakértők, amelyeket valójában Wolfgang Fischer festett.

Campendonk Tájkép lovakkal című képét az ismert amerikai színész, Steve Martin vásárolta meg 860 000 dollárért, csak hogy az alkotásról később kiderült, hogy nem eredeti, valójában Beltracchi festette.

PÁROSAN SZÉP A HAMISÍTÁS

1992-ben egy rövid időre felhagyott a hamisítással, mert az Öbölháború miatt leült a piac. A pénzét megpróbálta egy dokumentumfilmbe fektetni. A tizenhatodik századi angol királyi kalózookról kezdett forgatni, és ennek érdekében egy korabeli vitorláhajót építtetett, amivel nekilátott Francis Drake nyomán körülhajózni a Földet. A vállalkozás ugyan kudarcba fulladt, viszont Wolfgang itt ismerkedett meg Helene Beltracchival, aki azonnal élete szerelme, egy év múlva pedig a felesége és bűntársa lett. Fölvette az asszony nevét, és ezentúl Wolfgang Beltracchiként élt.

Hamar visszatért a képhamisításhoz, de kettesben már profibban és módszeresebben újták az ipart. Annak érdekében, hogy hitelesebb kereskedőként, nagyobb tételben adhassanak el hamisítványokat, kidolgoztak egy fedőtörténetet. Eszerint Helene nagypja a második világháború előtt megismerkedett egy Alfred Flechtheim nevű zsidó galériatulajdonossal, aki a náciak elől menekülve potom áron eladta neki a gyűjteménye számos darabját. Mindent megtettek a látszólagos hitelesség érdekében, még fényképeket is hamisítottak Helene nagyanyjáról, korabeli papírral. Az egyik, szándékosan kissé homályos, túlexponált fotón például Helene a saját nagyanyja szerepében egy asztalnál ül, a háttérben néhány hamisítvánnyal. Egyre magabiztosabban, egyre nagyobb összegekért adtak el festményeket. Wolfgang festett, a felesége pedig válogatott aukciókra vitte a képeket, ahol óriási összegekért keltek el. Campendonk Tájkép lovakkal című képét például az ismert amerikai színész, Steve Martin vásárolta meg 860 000 dollárért, csak hogy

az alkotásról később kiderült, hogy nem eredeti, valójában Beltracchi festette. Később nagyobb nevű alkotók hamisításába is belefogtak. Kipécézték például Max Ernstet, akinek a stílusát Wolfgang olyan tökéletesen elsajátította, hogy a legkomolyabb szaktekintélyek is lelkesen minősítették eredetinek a műveit. Az erdő (2) címűt egy francia médiacézar 2006-ben öt és fél millió euróért vásárolta meg.

EGY KIS FEHÉR FESTÉK

A sikerszeria végét egy apró hiba okozta. A ki tudja, hányadik Campendonk-képről egy szakértő kiderítette, hogy egy olyan, titániumfehér nevezetű festéket tartalmaz, ami 1914-ben – az állítólagos keletkezési dátum időpontjában – még nem létezett. A kártyavár összeomlott, az egész Flechtheim-gyűjteményről kiderült, hogy hamisítvány. A Beltracchi házaspár mindent beismert. A tárgyalás negyven napig tartott; ennyi időbe telt, mire felsorolták az érveket és a hamisítványokat. Wolfgangra tizennégy konkrét hamisítást sikerült rábizonyítani, ő azonban ekkor már büszkén hangoztatta, hogy rengeteg képe kering valahol a műtárgypiacon. Hogy az elmúlt évtizedekben hány festményt készített, azt pontosan ő sem tudta megmondani, de ötven alkotó stílusában legalább háromszáz képpel dicsekedett. A bűncselekményekkel kicsalt összeg szerény becslések szerint is százmillió euró körül mozgott.

Őt magát hat év szabadságvesztésre, a feleségét négy évre ítélték. A büntetésüket azonban könnyített körülmények között, úgynevezett nyitott börtönben töltötték. Csak éjszakára vonultak be a rács mögé, napközben szabadlábban dolgoztak, mivel az ellenük indított számos polgári peres ügyre meg kellett keresniük a pénzt. Meg is keresték. Wolfgang két könyvet írt, valamint szerepelt a róla készített dokumentumfilmben is, aminek a címe Beltracchi: a hamisítás művészete volt.

A házaspár ma is boldog jómódban él: Wolfgang jónevű festő, aki immár a saját műveit árulja a felesége segítségével. Ma is farmerban jár, hosszú, ősz haja van, arca egy kissé plasztikázva. Helene két kislányosan hosszú, fonott copfot és magasnyakú garbót visel. Egyikük sem bánt meg semmit. Rajongóiik szerint a hamisítványaik egyenértékűek az eredetiekkel, hiszen azonos stílusban, azonos művészi minőségben, azonos technikákkal és anyagokkal készültek. Emellett jó pár alkotás létezik, amelyekről nem derült ki az igazság, és eredeti alkotásokként vonulnak be a művészettörténetbe. ♦

#várkertirodalom

#várkertestek

#várkertmatiné

**ÉLVEZD PROGRAMJAINKAT
OTTHONRÓL!**

  /varkertbazar/

varkertbazar.hu

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

PÜNKÖSD

Pünkösöd előtt – sóvárgás titkos mélye.

Pünkösöd előtt – ígéretek zenéje.

Pünkösöd előtt – esedezés, esengés.

Pünkösöd előtt – halk hajnali derengés.

Pünkösöd előtt – szent vágyak mozdulása.

Pünkösöd előtt – koldusszív tárulása.

Csendesen várni – várni, hinni, kérni!

Aztán – boldog pünkösöd utánba érni!

Túrmezei Erzsébet: Pünkösöd után (részlet)

- ◆ Feltámadása után Jézus negyven napon át meg-megjelent tanítványai és más arra kiválasztottak előtt, majd a mennyei világba távozott. Hívei további tíz napig váraкоztak imádkozva a Mester nagy ígéretere: elküldöm nektek a Szentlelket. Szeretnénk tudni, de nem tudjuk, miféle titokzatos dolgok történtek a mennyben e tíz nap alatt, míg végül az első Pünkösödkor beteljesedett az ígélet, leszállt a Lélek Jeruzsálemben azokra, akik készek voltak befogadni. A Lelket, aki korábban a zsidó nép hite szerint csak egyes kiválasztottakban, királyokban, főpapokban, prófétákban működött, akkortól kezdve mindmáig elnyerheti mindenki, aki hisz benne és kéri. Már Mózes is erre vágyott: „Bárcsak az Úr egész népe próféta volna, és rájuk is kiárasztaná Lelkét az Úr!” Amikor pedig Péter apostol látja az első Pünkösöd csodáját, Jöel ősi prófécijában találja meg annak magyarázatát, amely ezt ígéri: „Az utolsó napokban, mondja Isten, kitöltök Lelkemből minden halandóra.” Vajon miért kellett erre ilyen sok évszázadon keresztül várni? Miért van az, hogy Pünkösöd előtt, ahogy a költőnő fogalmaz, csak néhány prófécia meg a sóvárgás, az isteni ígéretek zenéje, az esedezés és esengés, a szent vágyak mozdulása, a váraкоzás, koldusszívűvek tárulása, a hit és az ima jelezte, hogy van, hogy egyáltalán létezik Szentlélek? Miért csak Jézus halála és eltávozása után áradt és árad ki ma is minden benne hívőre? Jézusról az egész Újszövetség, de különösen a János-evangélium állítja, hogy teljes volt Szentlélekkel, mintegy Isten Lelkének birtokosa volt, a Lélek tökéletesen betöltötte egész benső világát. Ezt a Lelket, saját bensőjét akarta átadni minden embernek, aki elfogadja. Ám ezt, értelemszerűen és szükségképpen, csak akkor, csak azon az áron

Krisztus feltámadása. Olaj, fa, 1485–1500 k. 53,5×65 cm. A „Master of the Amsterdam Death of the Virgin” néven emlegetett ismeretlen szerző műve.

tudta megtenni, ha teljesen, mindenestől átadja önmagát. Vagyis csak akkor, ha meghal. Ez volt a helyzet, amit Jézus meg is akart érteni tanítványaival, mondván: „ha én nem megyek el” – vagyis: ha nem halok meg –, „akkor nem jön el hozzátok a Vigasztaló”, a Szentlélek. „Ha azonban elmegyek, akkor elküldöm nektek” (János evangéliuma 16, 7). És innentől kezdve Krisztus minden java kiárad, megnyílik az embernek, az egyháznak. Így érti János, amikor evangéliuma bevezetőjében azt írja, hogy „mi mindannyian az ő teljességéből kaptunk kegyelmet kegyelemre halmozva” (1, 16). Pál apostol pedig megpróbálja felmérni a Lélek felmérhetetlen hatásait az emberben. Beszél a Lélek úgynevezett

gyümölcseiről, amelyek lényegében a lelkület beállítódásai, mint a szeretet és a kedvesség, az öröm és a béke, a türelem és az erő, az igazságosság és mind a többi. És beszél – emezektől megkülönböztetve – a Lélek ajándékairól, a karizmákról, amelyek viszont szolgálati adományok, képességek, ki-ki azért kapja őket, hogy szolgáljon velük – többieknek a közösségben. Ezek közé sorolja az apostol sok egyéb mellett a prófétálás, az evangéliumhirdetés, a tanítás, a gyógyítás, a vezetés, a vigasztalás karizmáját vagy a különlegesen irgalmas gondoskodás adományát. Így lesz a Szentlélek-kegyelem végtelen: végtelen a térben, végtelen időben, és végtelen fajtáiban. ♦

AZ OPERA, AMELYNEK 21 ARCA VAN

„Az Opera meg akar újulni, bízom benne, hogy ennek a nézőink is örülnek. Lehet mai történeteket is írni, és mai zenéket hozzá” – mondja **Ókovács Szilveszter**, a Magyar Állami Operaház főigazgatója. A francia opera jellegzetességeiről, új kihívásokról beszélgettünk, és a nemrég elkészült Eiffel Műhelyházról.

- ◆ – **Rendkívül gazdag a budapesti kulturális élet, miért gondolták, hogy szükség van az Eiffel Műhelyház megnyitására, működtetésére?**
  - Ez a kérdés engem is foglalkoztat, hisz meg kell indokolnunk, hogy mire fogjuk használni Magyarország legnagyobb alapterületű középületét, ami még a Parlamentnél is nagyobb. Nos: ilyen gazdag, sokrétű és mégis organikus opera-plázát még senki sem látott. Majd két tucat funkcióval bír, hisz lesz benne kamaraszínház, próbaközpont, raktáregyüttes, gyártóbázis, lemezstúdió, rendezvényhelyszín, képzési centrum, néző-beavató objektum, művészmozi, étteremkocsi, MÁV-történeti sétatér, operatörténeti túraközpont, közpark, menza, posztgraduális operastúdió, jelmezkölcsönző, jazz-színpad, közéleti klub, játszótér, rekreációs pálmaház és multifunkciós tornaterem.
- **Ez összesen 21...**
  - Az opera, ahogy a klasszikus balett is, összművészeti műfaj, sok ember, anyagi forrás, nagy színpad kell hozzá. Hogy bibliai parafrázissal éljek a csonkán maradt

Keresztény Évadunkban: utolsóból leszünk elsők az operavilág infrastruktúráját, backgroundját tekintve.

– Milyen kihívásokkal jár a kőbányai helyszín?

– Meg kell értetnünk a közönségünkkel, hogy érdemes ellátogatni egy olyan helyre, amely nem az Andrássy úton van, mint az Operaház, és nem is a Nagykörút tőszomszédságában, mint az Erkel Színház. Érdemes, mert itt egy másik millió fogad. Nem az Operaház szoborszerű szépsége, és nem is az Erkel népszínházi jellege, hanem egy nyugalmas tér, egy nagy park és egy merészen berendezett ipari műemléképület.

Bízom benne, hogy nézőink elfogadják: az opera mint intézmény és mint műfaj megújulása is szükséges és elkerülhetetlen. A *Carment* és a *Bohéméletet* el lehet játszani mai szereplőkkel, ezek ma ugyanúgy érvényes történetek, de lehet írni új műveket is: mai történeteket, mai zenével.

– Mesélne egy kicsit a francia évadról?

– Nyolc éve állítunk össze tematikus évadokat. Az operairodalom négy száz éves, több tízezer művet számlál, elbírja, ha a színházban minden évet megkülönböztetünk a másiktól és különféle prizmákon át más-más fénytörésben mutatjuk a remekműveket – most a franciákon a sor. A francia opera különbözik a másik két nagy ágtól, mert ők tényleg mindent máshogy érzékelnek. Az olasz opera végtelenen érzelmes, a német kicsit kockább, drámaibb, a franciák posztellesek.

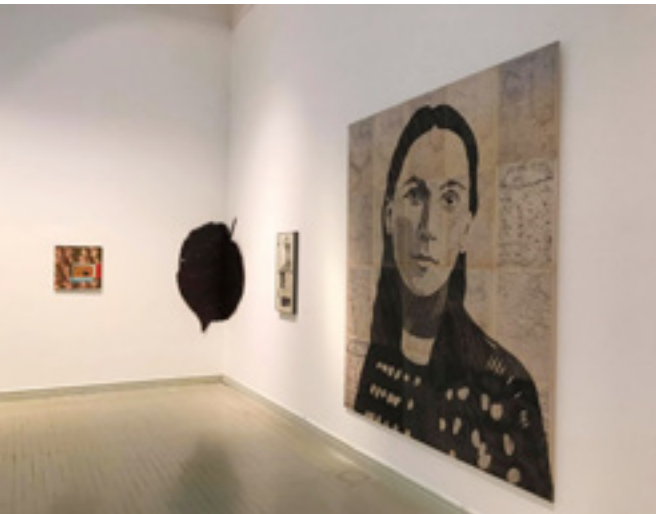
– A következő évadban is elég sok premier lesz – ez is a koncepció része?

– Leharcolt repertoár-előadásokkal nem érdemeljük ki a sajtó figyelmét, és a nézők is mindig új impulzusokra vágyanak. Tizenhét premier lesz, ebből legalább öt a mostani évadból csúszik át, és végül is két játszóhelyet használunk az Erkel Színházzal és az Eiffel Bánffy-termével együtt, szóval ez kétszínháznyi stáb kétszeres munkája.

– Időről időre felmerül a kérdés, vajon mikor érjük el a bécsi színvonalat. Mit gondol erről?

– Az operának is szüksége van megfelelő társadalmi környezetre és fenntartói bizalomra. Ha tartósan és sok pénzt költünk rá, akkor tudunk Bécs nyomába érni. De nem hasonlítanám magunkat Ausztriához, inkább a párizsi Operát vegyük alapul. Ők is három játszóhelyet visznek, a történelmi Garnier és a Bastille betonépülete mellett van egy ún. harmadik színpaduk is, a gyártóüzemük pedig ugyancsak egy régi vasúti csarnokban működik, de fele olyan szép sincs, mint az Eiffel. Mi az ottani források hatodából működünk – ez azt jelenti, hogy a párizsiak kicsivel kevesebb előadást csinálnak a mi pénzünk hatszorosából. Ha megdupláznánk az apanázsunkat, akkor tehát a francia források harmadából dolgoznánk, de az már elég lenne ahhoz, hogy elérjük az ottani színvonalat, és az európai élvonalba kerüljünk. Megmutatjuk majd, hogy ez lehetséges, csak nyíljon meg ősszel az Eiffel, aztán jövőre az Operaház – de legelőször is az út a vakcinához! ♦ (x)

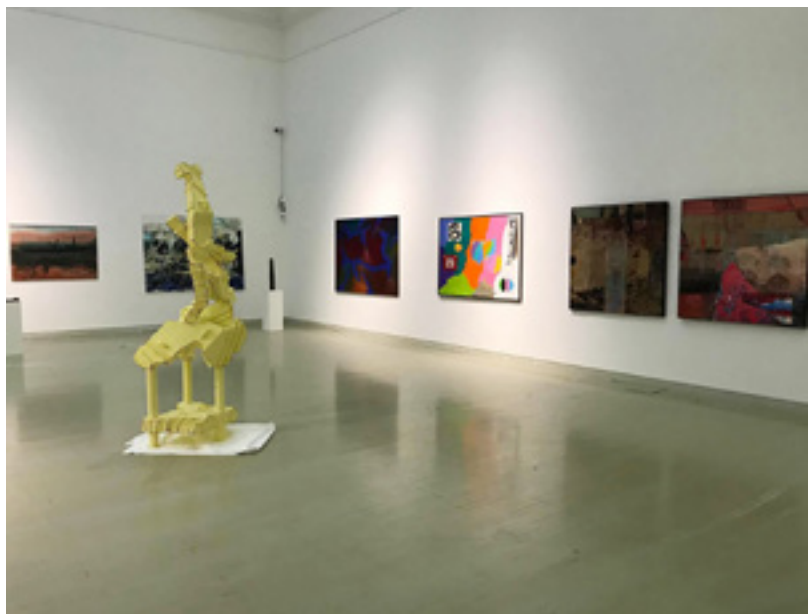
SZÖVEG –
NAGY VILLÓ

ZÁRKÓZOTT SEREGSZEMLE

A Múcsarnok 2014-ben indította el tematikus Nemzeti Szalonjainak sorozatát. Tavaly az építészeti, idén a képzőművészeti válogatásra került másodízben sor, utóbbit most kivételesen tolakodás és jegyvásárlás nélkül tekinthetjük meg a cikk alján található webcímen.

- ◆ Szurcsik József kurátor a kiválasztott képzőművészek utóbbi négy évben létrejött munkáiból szerkesztette a tárlatot. Igyekezett minden generációnak, mindenféle hagyomány követőinek és megújítóinak teret adni. A hívószó a képzőművészet melletti kiállítás, a közös ügy volt, sajnálatos módon azonban többen így is – politikai vagy esztétikai okból – a távolmaradás mellett döntöttek.

198 művész 256 alkotását lehet megtekinteni, íme egy kis szubjektív ízelítő.

A 2. teremben szembeötlően magasodik egy piros, női alak, Fülöp Gábor Katica című alkotása. Ráközelítve láthatjuk azokat az apró, pirosas félgömböket, amelyekből felépül, gesztusa szerint mintha épp egy pettyes bogarat tartana a tenyerén... Ahogy az angol ladybird, úgy a magyar katica elnevezés is egy bájos hölgyet sejtet a bogárjelmez alatt, ami egybecseng Fülöp egyéb munkáin is gyakorta tapasztalható panteista szemlélettel, a keleti filozófiák hatásával.

Ugyanitt látható egy hófehér márványplasztika, Polgár Botond Éjtorzó című alkotása, amely a Michelangelo Medici síremlékén található Éj allegorikus alakjának idézete. A monumentális emlékhöz képest ez szinte aprócska töredék, mégis erős sűrűsödési pont.

A szobortól balra láthatunk egy impresszionista jellegű, emberpárt sejtető festményt, Benyovszky-Szűcs Domonkos Konstelláció című alkotását. A festő azonban épphoggy nem a 19. századvég nagyjainak követője: Benyovszky-Szűcs a különböző digitális képtömörítési hibákat, automatizmusokat elemzi, majd ezt adja vissza olyan hagyományos technikával, mint az olajfestés.

Lírai hangulatú a megismerhetőségéről, azonosíthatóságáról, az egyéni és univerzális egybevetéséről (és még annyi minden másról...) szól a térképre festett női portré,

amelyre a 6. teremben találunk rá. Fűrjesi Csaba művének címe: Csak hivatalos használatra. Dréher József Architektúra képzése a fehér árnyalataival készült. Vegyes technikájú alkotásának kulcsszavai az anyagszerűség és a rétegzettség. Művein az építészet korszakai, az idő lerakódó, építő-romboló hatásának nyomai köszönnek vissza egy-egy házfal portrészerű töredékén.

A virtuális befogadás természetesen nem vetekedhet az „élő” találkozással, s e sorok írásának pillanatában még nem tudni, lesz-e erre lehetőségünk. Mindenesetre a Múcsarnok mellett más múzeumok is gondoskodnak a virtuális bejárásról, érdemes tehát körbenézni itthon és külföldön egyaránt.

Addig is marad ez a többszörös áttétel, s ebben a helyzetben különösen is elgondolkodhatunk Koroknai Zsolt Mediátor című printjén is (5. terem), ahol a gyönyörű kézi csipkét egy brutális vasalónyom szeli ketté.

Remélem, ezt a közvetítői hibát egyelőre sikerült elkerülnöm. ♦

A Nemzeti Szalon II. / Szabad játék című kiállítás virtuálisan megtekinthető 2020. június 28-ig a <http://mucsarnok.hu/panoramafoto/nsz2020/> linken.

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

SZERENCSEJÁTÉK RÉGEN ÉS MOST

A szerencsejátékok története majdnem egyidős az emberiséggel, a lottózáshoz hasonló játékok már az ókorban is léteztek. A játék izgalma ma is milliókat motivál, hogy újra meg újra próbára tegyék szerencséjüket. A mostani rendkívüli helyzetben pedig az emberek a lottózásra és a sportfogadásra már nem csupán játékként, hanem közösségi eseményként is tekintenek, amelyre most nagyobb szükségük van, mint valaha.

MÁR AZ ŐSEINK IS JÁTSZOTTAK

Az ókori Rómában *Augustus császár* a lottójátékot fontos bevételi forrásnak, egyben népszerűsítő eszköznek is tekintette.

A lottózást megkedvelték Amerika első bevándorlói is, és csak kevesen tudják, hogy a befolyt összegből finanszírozták később az olyan jó hírű egyetemeket, mint a Harvard, a Yale és a Columbia.

A ma is ismert játék közvetlen elődje a genovai szenátorválasztásokhoz kötődik, ahol a nagytanács tagjai közül évente öt-öt fő távozott, akik helyére 90 jelölt közül sorsolták ki azt az ötöt, akik az ő helyükbe léptek, a polgárok pedig szívesen fogadtak arra, mely jelöltek nevét húzzák majd ki.

Magyarországon a genovai rendszerű lottó lutri néven honosodott meg és 1770. szeptember 2-án rendezték meg az első sorsolást.

A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA

Sokan pusztán szórakozásból lottóznak, de kár lenne tagadni, hogy mindenki a nagy pénzről, a milliárdos nyereményről álmodozik. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az a tény, hogy kiemelkedően magasra kúszó főnyeremény esetén mindig megugrik a lottófogadások száma. A lottózás, a totó, a sorsjegy iránti vonzalmat fokozza az is, hogy egyik sem bonyolult, a nyeréshez sem szaktudás, sem szakértelem nem szükséges, pusztán szerencse kell hozzá. A lottóban ráadásul az is vonzó, hogy a szelvény megvétele, kitöltése és feladása sokak számára ugyanolyan hétköznapi rutin, mint a fogmosás. Napjainkban, amikor már ki sem kell mozdulni az otthonunkból, hogy „feladjunk” egy lottószelvényt, mert pár kattintással elintézhető, az egész még egyszerűbbé vált.

KI MIT JÁTSZIK?

A Szerencsejáték Zrt. játékeit szinte az egész ország ismeri, és a játékra jogosult felnőtt lakosság 75%-a játssza is. Vannak azonban különbségek a játépreferenciákban életkor szerint: míg a sorsjegyek a fiatalok (18–29 évesek) körében a legnépszerűbbek, az idősebb korosztály inkább az Ötösloottót kedveli, a sportfogadás pedig döntően a sportkedvelő férfiak játéka.

A nemzeti lottótársaság rendszeresen végez kutatásokat, amelyek a játékosok motivációinak jobb megismerésére irányulnak. Ebből kitűnik, hogy az embereket a játékválasztásban a családi hagyományok, az általános érdeklődési körök, valamint az életkor is befolyásolja. Sportfogadást például – nem meglepő módon – a sportrajongók úznak, mások inkább a számsorsjátékokkal próbálnak szerencsét. A lottójátékok (különösen az Ötösloottó) esetében a hagyomány nagyon erős motivációs tényező, hiszen sokan a nagyszülők számaival játszanak, és nem hagynának ki egyetlen sorsolást sem, nehogy éppen akkor húzzák ki az örökül kapott számokat. Míg a hölgyek inkább hangulat alapján választanak, addig az urak általában kitartanak a megszokott játékok mellett.

A SZERENCSE OTTHON IS MEGTALÁLHAT

A koronavírus miatti bezártságban a fiatalok és idősek számára a lottózás olyan szórakozási formává és örömforrássá vált, amelyet – sok mással ellentétben – nem kellett a járvány miatt száműzni az életükből. A Szerencsejáték Zrt. játékeinak nagy része a „maradj otthon” mozgalom jegyében és játékosai egészségének védelmében digitális formában is elérhető.

„Már most látható, hogy a járványhelyzet hatást gyakorolt az eddig kialakult lottózási szokásokra, hiszen a digitális csatornákon történő eladások dinamikus növekedésnek indultak az elmúlt hetekben. Ma átlagosan 350 ezren játszanak a digitális fogadási formák valamelyikével, kétharmaduk a Szerencsejáték Zrt. weboldalát részesíti előnyben, azonban sokan fogadnak a mobilszolgáltatásokon keresztül telefonszámlájuk terhére SMS-Lottón keresztül, illetve az Okoslottó alkalmazással is” – mondja Bánhegyi Zsófia, a Szerencsejáték Zrt. marketing- és kommunikációs igazgatója.

Járványtól függetlenül minden játékos természetesen a főnyereményre pályázik, de az idősek számára épp olyan fontos a hagyomány, a kedvelt játék feladásának hetente ismétlődő rituáléja, illetve a sportfogadási játékoknál (leginkább a Totónál) a közös esélylatolgatás az ismerősökkel.

A digitális térben tett fogadásoknak számos előnye van. Amellett, hogy gyorsan és egyszerűen használhatók, a kisnyeremények utalása a társaság fogadási rendszerében nyitott belső egyenlegre vagy a játékos által megadott bankszámlára történik. Nincs elfelejtett játék vagy fogadás, ugyanis nyeremény esetén, játékformától függően, a játékosok SMS-ben vagy e-mailben kapnak értesítést. Otthonról sorban állás nélkül, csupán néhány gombnyomással lehet feladni virtuális szelvényt a Szerencsejáték Zrt. online felületén, vagy SMS-ben az Okoslottó nevű mobilalkalmazás segítségével.

A SPORTFOGADÓK ELSZÁNTAK

Azt gondolhatnánk, hogy míg a lottózás egyszerűbbé vált a digitális átállással, ezért töretlen a játékosok lelkesedése, addig a sportfogadásnak a járvány miatt befellegzett. Ugyanakkor a tippmixezőknek olyannyira mindennapos rutinjává vált a sportesemények nyomon követése és a fogadás, hogy erről a járvány miatt sem szeretnének lemondani. Bár a koronavírus miatt rengeteg sporteseményt halasztottak el és függesztettek föl, és emiatt a megszokotthoz képest jóval szűkösebb a sportfogadói kínálat, a lottótársaság és a fogadók alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez. Általánosságban igaz, hogy a fogadási kedv visszaesett a legnépszerűbb bajnokságok felfüggesztésével, azonban vannak olyan területek a világon, ahol nem állt le teljesen a sportélet. A még futó események folyamatos monitorozása a lehetőségekhez mérten kielégítő kínálatot biztosít a sportfogadó közösség számára. Korábban a kínálatban nem szereplő bajnokságok és események sora lett elérhető a Tippmixen és a Tippmixprón, a teljesség igénye nélkül gondolva itt a nicaraguai, a burundi, a rádzsikisztáni labdarúgásra, a tajvani kosárlabdára vagy baseballra. Az asztalitenisz pedig minden korábnál nagyobb eseményszámmal képviselteti magát.

Lettek új, nagy kedvencek, mint például a fehér orosz labdarúgás. Az elmúlt időszakban a legnépszerűbb 5 esemény kivétel nélkül fehér orosz bajnoki, vagy kupameccs

volt, a Szluck – Vityebszk meccsre például több mint 486 ezer fogadás érkezett a Tippmixen és a Tippmixprón összesen. A burundi foci is kedvelt a fogadók körében, amihez érdekes adalék, hogy egy Tippmix-játékos nemrégiben burundi bajnokira fogadva könyvelhetett el 8,8 millió forintos nyereményt.

S hogy a járványügyi helyzetben bevezetett óvintézkedéseket is figyelembe véve a fogadók hogyan juthatnak leggyorsabban és legegyszerűbben hiteles információkhoz a korábban említett ligákról, fogadási érdekességekről? A fogadási kínálat kivonatát és egyéb hasznos információkat tartalmazó SzerencseMix kiadvány minden száma elérhető a tippmix.hu weboldalán is, a Tippmixpro honlapján naprakész magazintartalmakkal találkozhatnak a játékosok, emellett pedig felértékelődik a közösségimédia-jelenlét is. Utóbbi esetében az online sportfogadási termék Facebook-oldala igazán hatékony eszköze annak, hogy bemutassa a mérkőzéskínálatot, a kiemelt eseményeket és friss, aktuális híreket, bejelentéseket, érdekességeket közöljön, amelyek a játékosok tájékozódását segítik. ♦

MARADJON JÁTÉKI!

„Felelős játékszervezőként fontos nekünk, hogy játékosaink a játékot szórakozásként éljék meg, ne pedig a mindennapokat akadályozó szenvedélyként. Erről a fiatal generációnak is beszélünk, éppen azért, hogy a játék játék maradjon: munkánk központi eleme a prevenció, a játékfüggőségi szempontból sérülékeny kiskorúak védelme” – mondja Bánhegyi Zsófia. A „Játék határokkal” komplex szerencsejáték-függőségi prevenció és integrációs modellprogramot a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet szakmai kompetenciáját igénybe véve 2012 óta sikeresen működteti a nemzeti lottótársaság. 2017 óta hét városban (Budapest, Miskolc, Szolnok, Orosháza, Debrecen, Sopron, Kaposvár), úgynevezett Információs Pontot működtet, ahol segítséget nyújtanak a szerencsejáték-függőségben érintetteknek.

SZÖVEG –
FUTÓ ISTVÁN

SOROZAT –
LEZSER

MEGÁLLT AZ IDŐ

5

◆ E hét szombaton, 18:30-kor megállt az idő. Országos megállásról volt szó, így egyazon pillanatban állt meg Somogykádártán és a Magyar Televízió 6-os stúdiójában.

Lévén ez volt a hét első szombatja, csatlakozva eme jeles alkalomhoz, baráti összejövetel volt a kádártai 2. számú italboltban. Egyetlen asztal körül ültek az alsóutcaiak. A féllábú Sanyi, Renáta (a postás Magdi leánya), a kancsal Bözsi és a három Jóska, azaz a Kovács Dodi, a kisebbik Tóth gyerek, vagyis a kőműves Jóska és Virágh Józsi kirendeltségvezető.

Az idő konkrétan akkor állt meg, amikor a tévében elkezdődött a lottósorsolás. A műsorvezetőként ténykedő, lefokozott időjárás-manőken egyszerre igyekezett mosolyogni a sorsolási kereket forgató csinos hoszteszlányra és a kamerába, dr. Vígh Károly közjegyző hathatós jelenlétében.

Kettőmilliárd-hatszáztizzenegymillió-nyolcszáz-hetvenegy forint sorsa dől el ma este. Elvileg bárki megnyerheti, a féllábú Sanyi, Renáta (a postás Magdi leánya), a Bözsi, vagy akár a három Jóska valamelyike is.

Kálmán kihozta az újabb rundot. Egyelőre nem kell kifizetnetek, mondta somolyogva, közben fél szemmel méregette az esetleges milliárdos barátot.

Egyedül a kőműves Jóskának (a Tóth gyerekeknek) nem volt szelvénye, ő ült csak nyugodtan a korszó söre mellett. Marhák vagytok ti mind, morogta, csak nem

képzelitek, hogy ezek hagyják, hogy egy magunkfajta megnyerjen ennyi töméntelen pénzet?! Ezek ottan biztos nem hagynák. Szépen elosszák azok ott egymást között; kapnak a fejesek, a producer, a közjegyző, a tévések.

A többiek függő állapotban bámulták a vaskereten függő tévé képernyőjét. Lottófüggők is, persze, de ilyenkor tényleg minden, de minden fel van függesztve az életben. Nyeres esetén már semmit nem kell és nem is fognak befejezni. Soha többé nem mennek onnantól dolgozni, a gaz lassan felveri az udvart, az állatok sorra éhen döglenek majd, de Renáta (a postás Magdi leánya) még a házastársi kötelezettségeinek nemteljesítésében is gondolkodik.

Egy számot már ki is húztak. Gyors helyzetértékelésre van szükség, mert a négyesre már csak tizenpármilliót fizetnek. Ebből ugyan fél Kádártát meg lehetne venni, de Bali, Májámi, meg Flórida már nem férne bele.

A családok ott a 6-os stúdióban már újabb két számot kihúztak, s itt már max. az italbolti cech megtérüléséről lehet szó. Nincs mese, tolni kel a talicskát tovább. Renáta (a postás Magdi leánya) beleremeg kissé.

Megvan az utolsó szám is, az idő újraindul, ráadásul ugyanaz a rohadt idő, ami eddig is. Még csak háromnegyed hét, de máris sötét és néptelen az alsó utca Kádártán. ◆

SZÖVEG –
AYHAN GÖKHAN

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

” HISZEK ABBAN, HOGY ITT ÉS MOST A LEGJOBB

Interjú Pátkai Rozinával

Ezerféle stílus, mindig jól felismerhető hang. A magyar zenei élet egyik legizgalmasabb alakja Pátkai Rozina, aki színes, pezsgő, energikus zenéjével azonnal levesz a lábunkról. Vele beszélgettünk.

- ◆ – **Gyerekként a klasszikus zenével is megismerkedtél. Tartósabban nem csábított?**
– Mindig az alternatív zene állt hozzám közel, sőt általános iskolában a rockot és a heavy metalt szerettem a legjobban. Később a barátaimmal együtt megalapítottam az első zenekaromat, Rakéta néven, alternatív zenét játszottunk. A gimnáziumi éveim alatt ugyan tanultam klasszikus éneket főként a hangképzés miatt, de a műfajban, mint előadó, nem éreztem igazán jónak magam. Sokkal öntörvényűbb vagyok annál, hogy engedjek a klasszikus zene meghatározta szigorú szabályrendszernek, bár a versenyszerű vívás során sikerült némi fegyelemre és kitartásra szert tennem.
- **Mit tekintesz zenei eredménynek?**
– Érdekes dolog a zenében eredményről beszélni, hiszen nehezebben mérhető objektíven, és így van ez talán más művészeti ágakkal is. Számomra két dolog számít: egyrészt természetesen az, hogy a közönség hogyan reagál a zenémre. Másrészt – és ez talán még fontosabb – a siker leginkább belül mérhető: akkor érzem, hogy igazán volt értelme annak, amit csináltam, ha a legjobb tudásom szerint teljesítettem.
- **Jelenleg harmadéves vagy a Képzőművészeti Egyetem intermédiá-művész szakán. Az a célod, hogy az ott szerzett ismereteket használd fel a jövőben, vagy kombinárod majd a zenével az új tudást?**
– Jó volna a zenével együtt is, természetesen. Művészeti képzésben felsőoktatásban még nem vettem részt, és úgy érzem, most idősebb fejjel többet jelent nekem egy előadás

meghallgatása, mint huszonevésen, egészen más folyamatok zajlanak bennem. A férjem, Fenyvesi Márton is zenész, rengeteget köszönhetek neki, féléves a kisfiunk és nagy adomány, hogy a gyereknevelés és a munka mellett mindennap tudok egy kicsit a képzőművészettel is foglalkozni, fotózni, videókat, animációkat készíteni vagy éppen írni, mikor mi a feladat.

- Az elmúlt három évben változott a vizualitáshoz való viszonyod?

- Inkább úgy fogalmaznék, hogy a művészethez való hozzáállásom változott, hiszen rengeteget tanulok a művészet mibenlétéről. Nem is igazán meretem azt mondani azelőtt, hogy művész vagyok, most pedig, úgy érzem, valahogy a helyemre kerültem.

- Mi akadályozott ebben?

- Hiányzott hozzá a hivatalos, állami keretek között szerzett képesítem, ami talán csak belépő a művészvilágba, mégis, mindig is vágytam rá, hogy művészetet is tanuljak,

főleg egy olyan nagy múltú egyetemen, mint a Képző. Eredetileg bölcsészkart végeztem, noha később jártam konzervatóriumba is, de ott a zenéléssel még csak hobbi-ként tudtam foglalkozni. Érdekes, hogy a zenei munkák mellett tulajdonképpen a zene hobbiként is megmaradt, a szabadidőmben még mindig zenével vagy egyéb alkotómunkával foglalkozom.

- Rengeteg területen próbáltad ki magad.

- Valóban. Igyekszem minden újonnan tanult dolgot integrálni, most egyelőre még ezt az időszakot élem, és nagyon inspiráló az egyetem is. Idővel persze szívesen specializálnék majd, mert néha azt érzem, túl sokat markolok.

- Egy időben Andalúziában éltél. A spanyolországi időszak alakította a személyiséged, a művészeted?

- Mindig is vonzott a mediterrán életstílus, magam is inkább vagyok mediterrán, mint északi típus. Úgy alakult, hogy kimehettünk Spanyolországba egy évre

a két lányommal, és én örömmel kaptam az alkalmon. Rendkívül tanulságos volt az ott töltött időszak, nemcsak művészi szempontból, de a személyiségem fejlődése szempontjából is, arról nem is beszélve, hogy a lányaim is szuper iskolába járhattak. Onnan utaztam koncertezni többfelé, Csehországban, Franciaországban léptem fel. A helyi művelődési házban pedig egy házaspár flamenco kurzust tartott, rendszeresen eljártam oda is, hogy tanuljak tőlük. Az első alkalommal csak pislogtam, egészen hihetetlen volt, hogy ott lehetek. Olyan volt, mintha minden pénteken délután egy kétórás interaktív flamenco performansz részese lehetnék. Az ő örömük a zenében és szenvedélyük a színpadon sok mindenre rávilágított. Ott kezdtem el újra, az ő hatásukra zenét írni.

– Tavaly Rossz szórend címen adtál ki lemezt Erdély Miklós verseiből.

– Nem volt nehéz a hatása alá kerülnöm. Nagyon szépen alakult a verseivel töltött munka, nagyjából én válogattam a szövegeket, de közös munka

eredményeként tekintek a lemezre; az alkotótársaim, Melykó Richárd költő és Bácsi Barnabás gitáros szintén intermédia-művészek.

– A szövegekhez hogyan találtatok zenét?

– A vers dallama, ritmikája mindig mutatja az utat, illetve a szövegre való asszociációink segítenek. Az egyik Erdély-vers megzenésítése például úgy történt, hogy Barnabás elgitározta a szöveget, én pedig erre a kíséretre énekeltem az énektémát. Valahogy a szövegek megteremtik a dalt, így van ez a Minka formációmnál is, hiszen ott is a verseké a főszerep.

– Mi fogott meg Czóbel Minka verseiben?

– Főként Czóbel kísérletező kedve, nagy irodalmi tudása, amit nőként szerzett meg a 19. század végén. Több nyelven beszélt, akárcsak a nagymamám, aki kilenc nyelven tudott. Czóbel Minka elsőként írt Magyarországon szabadverseket, németre fordította Az ember tragédiáját, kivívta a kor irodalmi köreinek az elismerését,

Akkor érzem, hogy igazán volt értelme annak, amit csináltam, ha a legjobb tudásom szerint teljesítettem.

fantasztikus pályát futott be, majd egyszer csak egyáltalán nem írt többet. Élete felétől elvonultan élt, boszorkánynak is tartották emiatt, pedig talán csak rátalált valami másra, életmódot váltott.

– Te mindig tudod, mikor kell váltanod?

– Én nem váltok, csak belefogok valami újba, kiegészítem a régi dolgaimat. Próbálkozom. Jópáran kérdezik, mikor lesz bossa nova koncert, de most egyelőre nem ezen dolgozom. Az új lemezünk, a Taladim is inkább verses lett, mint bossa nova. Régi vízióm volt egy ilyen lemez, öt nyelven csendülnek fel a versek, eredeti formájukban. Néha persze szeretek hallgatni újra latin zenéket is, de örülök, hogy az új dalokról is azt írják, „kivirágzik tőlük a szív”. Ez a cél. A baba mellett természetesen minden nem férhet bele. Jelenleg a Minka-versek mellett egy szambán dolgozunk Dóczy Bence elektronikus zenei producerrel. Pár hónapja keresett meg egy brazil művészbarátom, hogy dolgozzunk együtt egy új dalon. Szóval akárhogyan is, nem enged el teljesen a brazil zene.

– Általában a zenészek találnak meg téged?

– Változó, de inkább én keresem meg azokat, akikkel szeretnék együttműködni. Nagy megtiszteltetés, hogy olyan művészek az állandó zenei partnereim, mint a kortárs zeneszerző és jazz-szaxofonos Ávéd János, vagy gitárművész ifj. Tóth István.

– Elég kicsi a jazz hazai közönsége – könnyű ezt elfogadni?

– Amikor csak bossa nova zenekarom volt, örültem, hogy olyanok is eljöttek a koncertekre, akik addig nem hallgattak sok jazz-zenét, mégis ez a vokális, könnyed műfaj megtetszett nekik az előadásomban. Hogy a bossa nova rétegzene és kisebb közönsége van, különösebben soha nem zavart. Nem éreztem feladatomnak sem, hogy

megszerettessem a műfajt a szélesebb közönséggel, de örültem neki, hogy az amerikai siker miatt sokan megismerhették a Voce e Eu-t. Elénekelem a dalokat, amiket nagyon szeretek, és szerencsére fantasztikus zenésztársak csatlakoznak hozzám és osztoznak velem a zene örömeiben.

– A koronavírus megjelenése teljesen átrendezte Európa, azon belül Magyarország életét is. Te hogy éled meg a kialakult helyzetet?

– Két lányommal, férjemmel és kisfiunkkal töltöm a mindennapjaimat, és próbáljuk a lehető legtöbbet kihozni a napokból. Talán szerencsém van, Rudi fiunk augusztusban született, így azóta sokat vagyok egyébként is otthon, nekem nem volt ez olyan óriási változás, mint például a lányaimnak. Természetesen hiányoznak a nagyobb családi összejövetelek, a barátok és az egyetem is, illetve maga a helyváltoztatás. Igyekszem többször fordulni az alkotás felé, de mivel a gyerekek is otthon vannak, inkább most kevesebb lett az erre fordítható idő. Így most arra trenírozom magam, hogy azt a kevés időt koncentráltabban töltssem el. Hiszem, hogy semmi sem történik véletlenül, és ebből az otthonlétből is nagyon sokat fogunk profitálni.

– Művészként hogyan próbálsz meg átlendülni, másokat átlendíteni a krízisen?

– Igyekszem szép és értékes dolgokat létrehozni, dolgozom az ősszel megjelenő Minka-lemezen és számos intermédiás projektemen, mindig van mihez nyúlni. Nagyon örülök annak is, hogy részt vettem pár napja egy közös dalban, Presser Gábor Noked írom a dalt című számát énekeltük sokan énekesek, otthonról, telefonnal felvéve. A YouTube-on megjelent videóban a kórházban dolgozóknak és a pedagógusoknak mondunk a dalunkkal köszönetet.

– Istenben vagy a véletlenekben bízol jobban?

– Nem gyakorlom a vallást, de nagyon hálás vagyok, hogy ilyen szépen élhetek, hiszem, hogy mindennek célja van az életemben és van egy láthatatlan, segítő, irányító kéz. Van, hogy hagyom, hogy megoldjon valamit az idő, de általában szükségét látom annak is, hogy szorgalmasan tegyek a dolgok jóra fordulásáért és az én épülesemért. Azt persze nem gondolom, hogy bármit is érdemes volna erőltetni, csak egyszerűen hiszek abban, hogy számomra itt és most ez a világ a lehető legjobb, és teszek azért, ha kicsiben is, hogy ez a világ jó maradjon. ♦

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

OLVASMÁNYOK A KARANTÉNBAN

Még nem volt otthonmaradás-kampány, amikor Bostonban élő unokaöcsém arra intett, vegyem komolyan a kínai történeteket, szaladjak a könyvesboltba, és vegyek néhány hosszú regényt, mert minket sem kerül el a járvány. A norvég Knausgardot és az olasz Ferrantét ajánlotta. Én is ezt ajánlanám a Képmás igényes olvasóinak, de már tavaly megtettem. Friss tippjeim is érdekes olvasmányok.

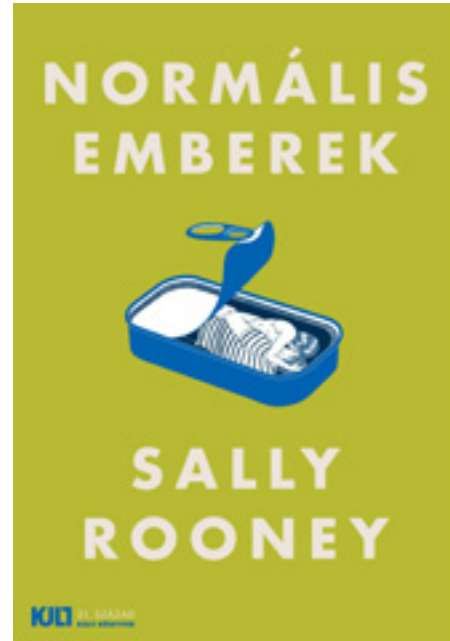
BEREMÉNYI GÉZA MAGYAR COPPERFIELD

című, több mint hatszáz oldalas önéletrajzi regénye nemcsak a háború után született, 56-ot gyermekként megélt nemzedéknek lehet nagy élmény, nemcsak őket nyűgözi le olykor kíméletlen őszinteségével, drámaiságával, máskor líraiságával, groteszk humorával, hanem mindazokat, akiket érdekel az ötvenes-hatvanas évek története. De mindenekelőtt a gyermekkor és a felnőtté válás ismerős, mégis mindig egyedi állomásai.

Babits Mihály az elmúlás közeledtét érezve így fogalmazott: „*amint fogy-fogy a jövőendő, egyre-egyre drágább lesz a múlt*”. Nyilván ezt érezte *Nádas Péter*, amikor túl a hetvenen megírta fájdalmas gyermekkorát a *Világló részletek* című hatalmas regényében, s ezt gondolhatta *Bereményi Géza* is, amikor ugyancsak túl a hetvenen neki fogott a *Magyar Copperfield*nek, ami címével a zseniális angol klasszikust idézi meg. Hogy *Copperfield* Dávid és a gyerek *Bereményi* sorsában vannak rokon vonások, az nem kétséges – mindketten megtapasztalják az élet árnyoldalait, a nevelőapa kínzásait, az otthontalanságot –, de nem csupán a sorsfordulatok, hanem az elbeszélésmód hasonlósága is összeköti a két művet. Nem bonyolódunk esztétikai fejtegetésbe, csupán annyit jegyzünk meg:

a 170 éves angol és a friss magyar *Copperfield* egyaránt figyel az olvasóra, izgalmasan bonyolítja az eseményeket és pompás figurákat teremt.

Bereményi Géza regényének egyik fő vonzereje, hogy nem akarja mai tudásával felruházni a szereplőket, nem óhajt mai fejjel ítélni, azokat az élesen rögzült emlékképeket idézi fel, amelyeket kétéves korától az egyetemi felvételiig átélt. Kisiskolásként *Sztálin* halálát, tízévesen az 56-os forradalmat, aztán Marosán beszédét az iskolában, a megtorlást, a tanárok elbocsátását, később gimnazistaként a „huligánok” elleni fellépést, a rendőrség provokátorainak működését. Ennyit érez, tapasztal meg a tágabb világból, s ennél sokkal többet szűkebb környezetéből. Nagypja, Sándor a Teleki téri piac kiváló üzleti érzékkel megáldott kereskedője, nagyanyja, Róza csupaszív, istenfélő asszony, aki pótolni igyekszik az édesanyját, Évit, aki szinte még gyerekként megszülte, majd szüleire bízta a kisfiát, s aki aztán férjhez megy Rózner doktorhoz, hogy úrinő lehessen. Rózner vállalja, sőt nevére veszi a gyereket, és embert akar belőle faragni – nadrágszíjjal. Ő a regény legvisszataszítóbb figurája. Neki nem lehet megbocsátani, tőle menekülni kell, s a nevét eldobni. Vele ellentétben az anyának meg kell bocsátani.

Minden hebehurgyasága ellenére elbűvölő nő. Ahogy megigézi az olvasót a Teleki téri szomszéd is, aki a kisfiút a közeli Kerepesi úti temetőben megismerteti a magyar múlt nagyjaival. Mulatságos és torokszorító történelemórák.

Hosszan időzhetnek a regény kiváló, az olvasót hosszan elkísérő részleteinél, de hely hiányában nem tesszük. Ezt a könyvet el kell olvasni. Az idősebbeknek azért, hogy újraéljék gyerek- és diákkori élményeiket, a fiatalabbaknak azért, hogy találkozzanak a kor egyik utolsó hiteles tanújával.

(Magvető Kiadó, 2020., 5499 Ft)

Az angol nyelvű irodalom új sztárja még nincs harmincéves. A Dublinban élő

SALLY ROONEY NORMÁLIS EMBEREK

című regénye 2018-ban az év könyve lett Nagy-Britanniában, megfilmesítési jogát azonnal megvásárolták, rangos lapok és írók emelték a mennybe. A XXI. Század Kiadó jó szimatát dicséri, hogy egy év alatt lefordították (*Dudik Annamária Éva* értő tolmácsolása) és megjelentették. Hála Isten, szinkronban vagyunk a világirodalommal. Hogy mi Sally Rooney titka? Sajat nemzedékéről beszél hitelesen, egyszersmind olyan kérdéseket feszeget, amelyeket

korosztályának többsége meghaladottnak vél. A család, a társadalmi beágyazottság miként hat a fiatalok életére? A tehetség legyőzheti-e az akadályokat? A testi vonzalom, a szexuális kapcsolat feloldja-e a különböző léhelyzetekből adódó feszültségeket?

Conell, a vidéki gimnázium legnépszerűbb növendéke egy takarítónő törvénytelen fia. A magát csúnyának látó, az iskolában kiközösített Marianne egy tekintélyes, gazdag ügyvédcsalád lánya. Egymásba szeretnek, de Conell nyíltan nem vállalja a kapcsolatot. Ártana a tekintélyének. Érettségi után a lány rábeszélésére Conell is a dublini egyetem bölcsészkarára jelentkezik. Fordul a kocka: a sznob környezet Marianne-t értékeli, Conellt lekezezi. A fiú éjjel-nappal dolgozik és tanul, a lány nagyvilági életet él. Útjaik hol elválnak, hol újra találkoznak.

SallyRooney rövid, fordulatos fejezeteket ír, rengeteg dialógussal és nagyon finom lélektani megfigyelésekkel. A regény tele van nagy érzelmekkel, de soha nem szentimentális. Az idősebb nemzedék talán kezdetben csóválja majd a fejét, hogy túl sok a szex, de őket is magával ragadhatja a stílus eleganciája. A fiatalok pedig nagyon hamar magukra ismernek.

(XXI. Század Kiadó, 2019., 3990 Ft)

SALLY ROONEY BARÁTI BESZÉLGETÉSEK

című regényét világszerte, így nálunk is (Dudik Annamária Éva ezúttal is élvezetes magyar szövege) a Normális emberekkel reklámozzák. Nagyon bölcsen. Üzleti szempontból ez rendkívül kifizetődő. Csak hát az újabb regény – bár a szépírói tehetség, az élelátás, a lélektani finomság itt is jelen van – csalódás. Sally Rooney ezúttal túl sokat markol. Egyik főszereplője leszbikus, másik biszexuális. Ez utóbbi beleszeret egy nő férfibe, akinek felesége mindkét lány ideálja.

Mulatságos és szomorú fordulatok váltják egymást, szellemesek a dialógusok, lelepleződik a művészvilág sznobériája, de a problémák mélyére nem látunk. Sebaj, Sally Rooney jó író, érdemes lesz követni pályáját.

(XXI. Század Kiadó, 2020., 3990 Ft)

Nem tudni, meddig tart még a ránk kényszerített vagy önként vállalt karantén, de az biztos, hogy segít elviselni a százhusz éve született

AGATHA CHRISTIE AZ UTOLSÓ SZEÁNSZ

című, több mint négyszáz oldalas kötete, amely az író nő ügynevezett természetfölötti novelláinak gyűjteménye. Két vérfagyasztó, nyugtalanító híradó között öröm ezt a hús elbeszélést olvasni. Nem mindegyik remekmű, de néhány órára elterelik a figyelmünket, feledtetik a bezártság nyomasztó voltát.

A közhelyesen a krimi koronázatlan királynőjének nevezett író nő ezekben az írásokban hol az okkultizmus csalóit leplezi le, hol arra figyelmeztet, hogy a racionális elme olykor tévútra visz. Feltűnik a kötetben az elbűvölő Miss Marple és a hetyke bajuszos, magabiztos belga, Hercule Poirot is.

Agatha Christie-t általában csavaros történeteieért, eleganciájáért dicséri a kritika, és gyakran elfeledkezik arról, hogy nyolcvan regénye és több száz elbeszélése talán azért vonz még mindig tömegeket, mert azt sugallják, hogy a bűnért előbb-utóbb mindenkinek meg kell lakolnia.

(Helikon, 2020., 3999 Ft) ♦

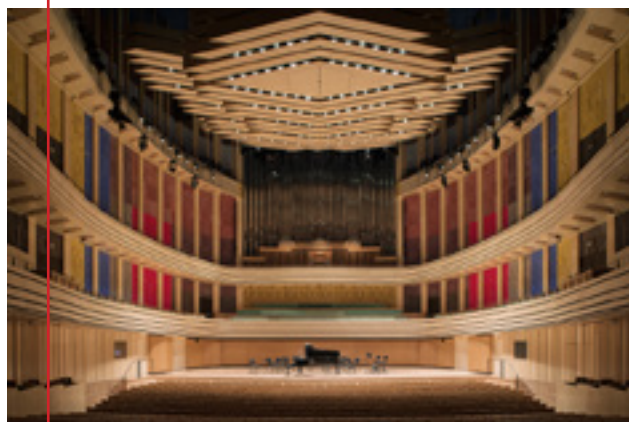
OTTHONI KIMENŐ

Mivel a járványhelyzet miatt sok előadás és rendezvény elmarad, ezúttal otthonmaradós, de tartalmas programokat és tevékenységeket ajánlunk.

DIGITÁLIS MÚZEUM

Bár a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum a többi közgyűjteményhez hasonlóan határozatlan ideig nem látogatható, az intézmény is csatlakozott a #múzeumozzszobádból kezdeményezéshez. A múzeum honlapján, a Digitális múzeum menüpontban megtalálhatóak az intézmény online tartalmai, ahol új blogbejegyzéseket, érdekességeket tesznek közzé, de lehet böngészni a műtárgyak és kiadványok között is, valamint barangolni számos virtuális kiállításban. Az oktatási segédanyagok pedig a pedagógusok és a diákok számára nyújtanak segítséget a digitális oktatáshoz.

MŰPA-ÉLMÉNY OTTHON

A rendkívüli helyzetre való tekintettel az intézmény március közepén ideiglenesen bezárta kapuit, de mindenki számára elérhetővé tette archívumát, és benne több mint 100 koncert, előadás és irodalmi est HD-minőségű felvételét; és koncertközvetítésekkel is készült.

A Műpa tagja az Európai Hangversenytermek Szervezetének (ECHO), amely a kontinens legjelentősebb koncerttermeit kapcsolja össze, és támogatja a helyszínek közötti együttműködést és tudásátadást. Az ECHO-tagintézmények együttműködésének köszönhetően a heti virtuális koncertprogram részeként egy-egy európai koncertterem és előadó-művészeti központ online közvetítéseit is figyelemmel kísérheti a közönség.

Az ECHO előadásait a Műpa Facebook-oldalán, míg a további közvetítéseket a mupa.hu weboldalon, a Műpa YouTube-csatornáján és a közösségi médiában követhetjük.

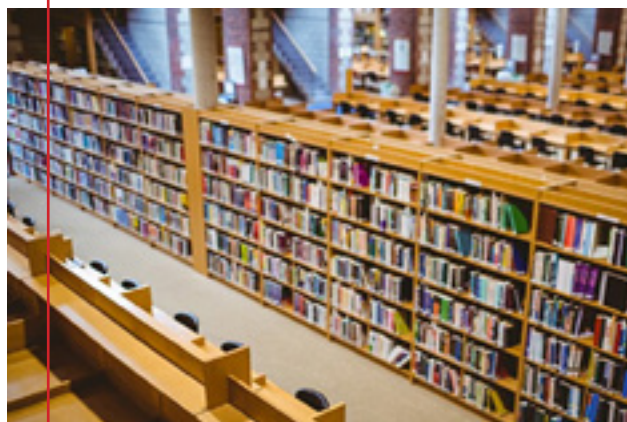

PROGRAMSOROZAT A VÁRKERT BAZÁR ONLINE FELÜLETEIN

A veszélyhelyzet ideje alatt számos online program közül választhat a család minden tagja. A gyerekeket a Várkert Matiné várja, a felnőtteknek pedig többek között olyan kulturális programokkal készülnek a szervezők, mint például a Várkert Irodalom Petőfi-estje vagy a Képmás-estek.

Magazinunk az elmúlt három évben rendszeresen jelentkezett a Várkert Bazárban tematikus sorozattal, amely során szakemberek és művészek bevonásával egy-egy művészi élmény katarziséban keresztül igyekezett közelebb hozni fontos témákat. A Képmás-estekből tekinthető meg egy hat epizódból álló válogatás minden pénteken 19 órától a Várkert Bazár Facebook-oldalán (a videók utólag is visszanezhetők). Célunk, hogy a jelenlegi „bezárt” helyzetben rávilágítsunk a család és az értékrend szerepére.

A Várkert online sorozat további elemei és a részletes programterv a Várkert Bazár honlapján és Facebook-oldalán érhetőek el.

KÖNYVTÁR LÁTOGATÁS NÉLKÜL

Házhoz viszi a könyveket az időseknek és a mozgásukban korlátozottaknak az ország több bibliotékája. Lelkes könyvtárosok mesét olvasnak fel online a négy fal közé szorult gyerekeknek, az otthon maradt felnőtteknek pedig könyvtári podcastokat ajánl az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézete által létrehozott könyvtarak.hu weboldal a járványhelyzet ideje alatt.

Személyes kapcsolatot nélkül is van lehetőség a könyvtáros segítségét igénybe venni. Az élő online könyvtári tájékoztatás során Skype-on keresztül lehet kérdezni a könyvtárost, a munkához, tanuláshoz és oktatáshoz szükséges online forrásanyagokhoz pedig adatbázis-ajánlókat állítanak össze a könyvtárak munkatársai.

A könyvtárak pontos szolgáltatásairól interaktív térkép segítségével tájékozódhatunk a könyvtarak.hu oldalon.

#PECSIKULTURALISCSATORNA

Összefogtak a pécsi kulturális intézmények, hogy online tartalmakkal lássák el közönségüket a veszélyhelyzet idején. A Pécsi Nemzeti Színház, a Pannon Filharmonikusok, a Bóbita Bábszínház és a Pécsi Harmadik Színház már nemcsak saját tartalmait, hanem a másik három intézmény tartalmait is megosztja közösségi felületein.

Színházi és bábelőadásokat, hangversenyeket nézhetünk az intézmények weboldalán, Facebook-oldalán és YouTube-csatornáján.

FILMKLASSZIKUSOK ONLINE

A Nemzeti Filmintézet összesen 90 irodalmi adaptáció, történelmi film, ifjúsági, rajz-, mese- és dokumentumfilm ingyenes online hozzáféréseinek biztosításával járul hozzá a koronavírus miatt bevezetett digitális oktatáshoz és az otthon maradni kényszerülők tartalmas szórakozásához. Az irodalmi klasszikusok válogatásában a legkiemelkedőbb írók alkotásainak filmes feldolgozásai váltak elérhetővé, különös tekintettel a kötelező olvasmányokra (*A kőszívű ember fiai*, *A Pál utcai fiúk*, *Egri csillagok*, *Édes Anna*, *Légy jó mindhalálig*, *Szent Péter esernyője*). A történelmi válogatásban játékfilmek szerepelnek, köztük *A tizedes meg a többiek*, *a Budapesti tavasz*, *a Feldobott kő*, *a Hideg napok*, *a Szamárköhögés és a Valahol Európában*, amelyek történelmi forrásként is fontosak, mert pontos láttelepet mutatnak arról, hogy az adott korszak alkotói hogyan gondolkodtak a magyarság létét meghatározó eseményekről, helyzetekről. Az olyan népszerű ifjúsági filmek, mint a *Keménykalap és krumpliorr*, az *Égigérő fű* vagy a magyar népmeséken alapuló rajzfilmek, továbbá olyan kedvencek, mint a *Vuk* vagy a *Szaffi* pedig a legkisebbek számára könnyítik meg a kényszerű beártságot.

„ITT MINDEN VALÓSÁGNAK NEVE, ÉRTELME ÉS IDEJE VAN”

Csodálatos Kis-Balaton

„A tenyeremben a vízidarát láthatjátok, ami a világ legkisebb virágos növénye, alig 1 milliméteres, és szaporítószerve csak mikroszkóppal látható. Ezek a parányi növények teljes felületen borítják itt a vízfelszínt. Ha körbenéztek, mindenfelé szitakötők repülnek, az országban előforduló 64 faj mintegy fele megtalálható itt. Felettünk pedig épp egy kis kárókatona repül el” – kezdi a Kis-Balaton bemutatását Fejes Éva szakvezető a Diás-sziget bejáratánál.

◆ AZ UTOLSÓ ÓRÁBAN MEGMENTETT BEREK

Másik kísérőnk, **Rozner György** tájegységvezető közben a tőzegpáfrányra hívja fel figyelmünket, amely „egy olyan fontos lápjelző növény, hogy ahol megjelenik, azt a területet az országban szinte azonnal védetté nyilvánítják”. A Kis-Balaton Európa hatodik legnagyobb összefüggő nádas, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park fokozottan védett, kizárólag szakvezetői kísérettel látogatható területe. A szervezett túrák első állomása a tó történelmében központi szerepet betöltő Diás-sziget. A jelenleg mintegy 150 négyzetkilométeres, országos jelentőségű védett terület hosszú ideig a Balaton szerves része, lényegében a Zala folyó kiszélesedő, mocsaras torkolata volt. A 18. században az ipari forradalom Magyarországon is népszerűsítést hozott, szükség volt új földterületekre, hogy a mezőgazdaság kiszolgálhassa a megnövekedett igényeket. A környék a Festeticsek uradalmához tartozott, nekik anyagi lehetőségük is volt arra, hogy a mocsár lecsapolását elkezdjék a 19. században. Ez a munka hosszú évtizedeken át gyökeresen megváltoztatta a tájat és kialakult a Balaton ma ismert formája. „A termőterület gyarapításon kívül a tőzegtápanyázat is virágzott, az 1800-as években a mai Kis-Balatonhoz közeli, a Balatontól délre található Nagy-Berekként ismert terület 80 százalékat fél-egy méter mélységben lepuolták és elvitték főleg az Alföldre talajjavító anyagnak” – meséli Rozner György, majd hozzáteszi, hogy „csak a Nagy-Bereken 1300 kilométer hosszú csatornarendszert ástak ki teljesen kézi erővel, azonban a helyi lakosok annyira ragaszkodtak a régi berekhez, hogy az abban a korban rendkívül jónak számító napszámért sem voltak hajlandóak a lecsapolásban részt venni.”

A Kis-Balaton a Kányavári-sziget hídjáról nézve

A sok évtizedes munkák miatt a Zala folyó széles tölcserforkolata – amit ma Kis-Balatonként ismerünk – és vele együtt a párját ritkítóan buja vízi paradicsom a 20. század közepére csaknem teljesen eltűnt, mindössze egy 1400 hektáros terület maradt meg a Diás-sziget körül, amit végül az „utolsó órában”, 1951-ben védetté nyilvánítottak.

„Fekete István tehát a legrosszabb állapotában láthatta a Kis-Balaton, mégis páratlan gazdagsággal örökölte meg a berek életét a Tüskevárban. Azt szoktam mondani a látogatóknak, ha az akkorra fennmaradt parányi területen olyan dűs élet volt a nádasban, képzeljék el, hogy most mennyi csodát rejthet az akkorihoz képest tízszer nagyobb terület” – mondja Fejes Éva már a Diás-sziget közepén, Matula bácsi rekonstruált kunyhója mellett. „Fekete István a Tüskevár megírása előtt is járt több ízben a Kis-Balatonnál. Életvitelszerűen ugyan soha nem élt itt, de volt egy egy-két hónapos periódus, amikor kutatóengedéllyel lakott a szigeten, pont egy olyan kunyhóban, ami aztán Matula kunyhójaként vált híressé.”

BENÉPESÜLŐ VÍZI VILÁG KÓCSAGÓRREL

A Kis-Balaton életében az igazi fordulatot a terület újra elárasztása hozta meg az 1980-as években, ekkor kezdtek el kialakítani a Kis-Balaton vízvédelmi rendszert. Kezdetben nem kifejezetten természetvédelmi célok vezérelték a döntéshozókat, hanem a Balaton vízminőségének javítása volt az elsődleges cél, ugyanis a Zala folyó a szabályozást követő évtizedekben feltöltötte hordalékával a Keszthelyi-öbölt, a beömlő szerves anyagok pedig eutrofilizálódással fenyegették a tó teljes vizét. A Kis-Balaton újra feltöltésével a vízügyi szakemberek visszaállították a magyar tenger természetes vízszűrőjét, és az azóta eltelt évtizedekben a természet is visszahódította a területet, nemzetközileg is jelentős madárvonulóhelyként a Ramsari Egyezmény védi 1979 óta, a hazánkban előforduló 421 madárfajból területén 300-at figyeltek meg. Ezek fele rendszeresen költ itt, köztük olyan fokozottan védett, ritka fajok, mint a rétisas, kis kárókatona, cigányréce, nagy kócsag, bölömbika, hogy csak néhányat említsünk.

A nádas életébe pillanthatunk be a Fekete István emlékhely (Diás-sziget) kitűnő kiállításán.

Kevesek által ismert ugyanakkor, hogy a Kis-Balatonnál ragadozó emlősök számottevő populációi, így vidrák, hermelinek, vadmacskák és aranyakálok is élnek. A Diás-sziget házában Fekete István mellett Vönöczky-Schenk Jakab (1876–1945) ornitológusnak is emléket állítottak, aki elsőként vezette be Magyarországon a madarak gyű-rűzését 1908-ban, 1922-ben pedig Gulyás József személyében kinevezte az első kis-balatoni kócsagőrt, ezzel ő volt az első természetvédelmi őr egész Európában.

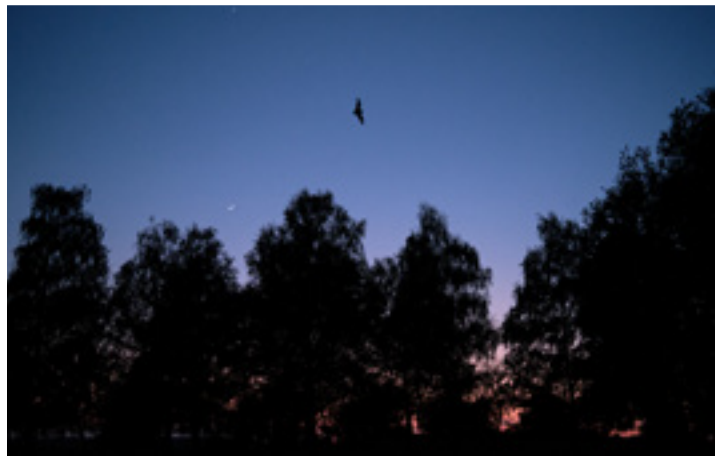
A túrát a tengernyi nádasok közt kanyargó utakon folytattuk, ahol szinte másodpercenként észleltük a különböző madárfajokat. „Az ott egy barna rétihéja!” „Néztek, egerészölyv kergeti a molnárfecskéket!” „Aszta, de örülök ennek a fehérszárnyú szerkőnek!” „Mindjárt megérkezünk a búbos bankához, gyakran itt szokott repülni a koci előtt!” „Hallottátok a bakcsót?” „A fekete harkály mindig a fa túloldalán kopácsol!”

Tutajósként ámulva vizslatjuk a levegőt, kutatjuk a nádat, hogy láthassuk a cserregő nádiposztátát. „...Itt mindennek, minden valóságnak neve van, értelme, jelentősége és ideje; itt nem becéznek és nem rövidítenek le semmit, és ha valaki szilfából szilcsit, szárcsából szárcsikát és kunyhóból kuncsit csinálna, Matula jól megnézné magának és sajnálná...” ♦

TIPPJEINK:

A Kis-Balaton csak szervezett túrán ismerhetjük meg igazán, ezek időtartama nagyjából 3 óra. A BfNP munkatársai hétköznaponként kettő, szombatonként egy csoport vezetését vállalják, ezért időben szervezzük meg a látogatást. Info: www.bfnp.hu/hu/szakvezetes-a-kis-balatonnal

A koronavírus okozta helyzetre való tekintettel kérjük olvasóinkat, hogy a legfrissebb információért a nemzeti park honlapján tájékozódjanak körültekintően!

Alkonyat a Kányavári-szigeten

Tiszteljük a természeti értékeket, gyalogosan vagy kerékpárral se menjünk be a lezárt utakra.

A Kányavári-sziget szabadon látogatható, igényesen kialakított kirándulóhely, kilátótoronyokról innen is bepillantunk a Kis-Balaton pezsgő életébe. Érdemes naplemente környékére időzíteni a látogatást, amikor a halászninduló gémfélék mellett vadászó denevérek százait is megfigyelhetjük.

A Kápolnapusztai Bivalyrezervátum Magyarország legnagyobb ilyen jellegű látogatható intézménye, ahol akár közelről is megnézhetjük az állatokat, lovaskocsizásra van lehetőség, a fogadóépületben berendezett tárlat pedig a tó élővilágát mutatja be.

A vörsi tájházban a balatoni a kis-balatoni emberek, így pákászok, halászok, nádaratók régi világával ismerkedhetünk meg.

A Hévízi-csatorna meleg vize miatt télen népszerű (vízitúrákat szerveznek itt), azonban nyáron is páratlan élmény a virágzó tavirózsák és vízitökök látványa.

A Kis-Balatonról részletes ismertetőt, programokat, belépőjegyárakat a nemzeti park honlapján (www.bfnp.hu) találunk.

Kérjük olvasóinkat, hogy a koronavírus miatt kihirdetett veszélyhelyzetben az operatív törzs legfrissebb rendelkezései szerint járjanak el a túra tervezésekor!

A FRANCIA MÚZSA SZEZONJA

20
20
21

ÉVAD. KEZDÉS. ŐSZ.

CSER KRISZTIÁN OPERAÉNEKES

CACTI | SALOME | POPPEA MEGKORONÁZÁSA | A KÉPZELT BETEG, AVAGY ŐFELSÉGE KOMÉDIÁSA | VÁSOTT KÖLYKÖK | ISTVÁN KIRÁLY
SIMONA NÉNI | A CREMONAI HEGEDŰS | PÁRIZS LÁNGJAI | DON JUAN | HOFFMANN MESÉI | AZ EZRED LÁNYA | FANTASIO / FORTUNIO
PELLÉAS ÉS MÉLISANDE | ANDREA CHÉNIER | FIGARO³ | AZ ÚRHATNÁM POLGÁR | CARMEN

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL
ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

EIFFEL
EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON zoológus

SOROZAT –
ÁLLATOK KÖZELRŐL

OTT, TÚL A RÁCSON...

Az idősebbek még emlékezhetnek az állatkertben naphosszat körbe-körbe járó tigrisekre és párducokra, fejüket, felsőtestüket ide-oda ringató medvékre vagy elefántokra, percenként háromszor hátraszaltót ugró majmokra, mókusokra – nem nyújtottak szívderítő látványt. Szerencsére ma már egyre ritkábban látunk ilyet.

◆ A fogságban tartott állatok viselkedése általában megváltozik a természeteshez képest; ez nemcsak az állatkertben élőkre érvényes, hanem az otthon tartottakra is. Természetes magatartásformáik, amelyeket évmilliók csiszoltak tökéletesre, hogy minél hatékonyabban szolgálják az életben maradást és a szaporodás sikerét, egyszer csak feleslegessé válnak. Helyette hirtelen tömérdek szabad idő szakad a nyakukba, amit valamivel el kell tölteniük, ráadásul úgy, hogy a mozgásterük meglehetősen korlátozott. Gyakran alakulnak ki sztereotip mozgások: a végtelenségig ismételt mozdulatok, amelyek olykor az állat egészségét, fizikai állapotát is károsan befolyásolják.

„PUHA LÉPTE ACÉLLÁ TÖMÖRÜL”

Talán a legegyszerűbb és legismertebb ilyen kényszermozgás a körbe-körbe vagy ide-oda járkálás, futkosás. Állatkertekben számtalan állatfajnál megfigyelhető: végigsétál a rácson mentén, a sarokban megfordul, majd vissza, a ketrec másik végében újra fordul, és így tovább, akár órákon át, kifáradásig. Az állat temperamentumától függ, hogy milyen sebességgel teszi ezt: a nagymacskák általában kimért léptekkel, míg a kisemlősök fürgén szaladva. Jellemzően inkább ragadozóknál látható, patásoknál ritkább, vagy

kevésbé feltűnő. A ragadozók ugyanis ösztönös késztetést éreznek nagyobb területek átkutatására, a zsákmány keresésére, míg a növényevő nem érzi szükségét a nagyobb mértékű helyváltoztatásnak, amíg a közelben van mit legelni. Ezzel szemben gyakran előfordul náluk, hogy unalmukban a karám rácsát kezdik rágni, s ha egyszer elkezdték, nehezen hagyják abba.

TÁNCOLÓ MEDVE, VETKÖZŐ PAPAGÁJ

Főként medvéknél és elefántoknál fordul elő a ringatózás: az állat ilyenkor nem járkál ide-oda, hanem egy helyben áll, általában valamelyik sarokban, és hol az egyik, hol a másik mellső lábára helyezve a testsúlyát, ide-oda ingatja a fejét. Bár állítólag ezt a „táncolást” vadon élő elefántoknál is megfigyelték, túlzásba vitt ismételtetése a fogságban tartott állatoknál mindenképp természetellenesnek tekinthető. Ugyanez a helyzet a végtelenségig ismételt testápoló mozdulatokkal: a szőrzet vagy tollazat gondozása, egyes testtájak nyalogatása, vakarászása szükséges és normális dolog az állatoknál, ám természetellenes mértékűre fokozódva károsná válik, és papagájoknál például akár a teljes tollazat elvesztését is eredményezheti. Számos állat gusztustalan szokásokat is felvehet a bezártság és unalom hatására: majmoknál például gyakori a saját ürülékük elfogyasztása.

MEGVAN RÁ A RECEPT

Ezek a viselkedéstorzulások nemcsak az állatkerti állatokban alakulnak ki, hanem a háziállatainkban is. Lovak, szamarak ugyanúgy rágják unalmukban a karámfát, mint az állatkerti zsiráfok, sokaknak van tapasztalata „levetközött” nagypapagájokkal, és se szeri, se száma a kerítés mentén fel-le rohangáló, felindultságukban olykor saját farkukat kergető kutyáknak. Az állatkertek már rég megtanulták, hogyan vegyék elejét ezeknek a kényszercselekvéseknek: a kifutók méretének növelésével és a környezet gazdagításával csökkenthető az unalom és a stressz. Ha az állatnak van elfoglaltsága, és a természetes mozgásformáit az eredeti funkciójuknak megfelelően (például táplálékszerzésre) használhatja, sokkal kevesebb az esély arra, hogy felesleges, eltorzult mozdulatokkal üsse el az idejét.

SOK ÁLLATKERTI ÁLLAT AZ ELLÉS UTÁN NEM TUD MIT KEZDENI ÚJSZÜLÖTT KÖLYKEIVEL; ez különösen gyakori, ha a nőstény tapasztalatlan, és nem a fajtársai közt nőtt fel, illetve, ha a környezet sivár, ingerszegény, és az anya nem tud elrejtőzni a kicsivel, hogy biztonságban érezze magát. Ilyenkor a gondozók kénytelenek az utódot mesterségesen felnevelni.

**BÁRMILYEN NEHÉZ IS EZZEL
SZEMBESÜLNI, VALÓJÁBAN A KUTYA
„HÁZŐRZŐ” VISELKEDÉSE IS
EGYFAJTA KÉNYSZERTEVÉKENYSÉG.**

**A természetben élő farkas nem kényszerül
ilyen gyakori és intenzív területvédelemre.
Az állandósuló területvédelmi agresszió éppen
olyan sztereotip viselkedés, mint a túlzott
tisztálkodás vagy a fel-alá járkálás.**

KÖZELEBB AZ EMBERHEZ

Előfordul az is, hogy egyes természetes viselkedésformáknak a funkciója megváltozik a mesterséges körülmények között. Tipikusan ilyen a víziló szájatátása: eredetileg területvédő fenyegetés, ám miután a látogatók kéregetésnek vélik, és élelmet dobálnak az állat szájába, e tapasztalatból tanulva idővel már valóban azért tátja a száját, hogy enivalót kérjen. Sajnos ez is káros szokás, ami az állat életébe kerülhet, ha nem neki való eledelt vagy emésztetetlen holmit dobnak a torkába. Orangutánoknál gyakran látható, hogy rongyokkal, dobozokkal és egyéb, cseppet sem természetes anyagokkal játszanak – bár ilyet a vadonban nem tehetnek, ez a magatartás mégsem tekinthető természetellenesnek, ugyanis mozgatórugója az állat természetes kíváncsisága és kreativitása, csak a hozzáférhető anyag más.

Kép: Joshua J. Cotten / Unsplash | Andrew Seaman / Unsplash

MINÉL INTELLIGENSEBB EGY ÁLLAT, ANNÁL NAGYOBB SZENVEDÉST OKOZ SZÁMÁRA AZ UNALOM. A papagájok közül elsősorban a jákó vagy szürke papagájra jellemző, hogy az utolsó szálig kitépkedi a saját tollait, csak a fején marad, ahol nem éri el a csőrével.

VANNAK OLYAN ÖRÖKLÖTT VISELKEDÉSFORMÁK, amelyek nem változtatnak a mesterséges körülmények sem. Ezeket az állat a fogságban is folytatja, akkor is, ha semmi szüksége nincs rá.

NEM LESZ HÁZIÁLLAT!

Fogságban tartva számos állat megszelídül többé-kevésbé, vagy legalábbis toleránsabbá válik az emberrel szemben. Ez azonban korántsem mondható el mind-egyikről. Attól, hogy egy állatkölyköt mesterségesen nevelnek fel, még nem válik háziállattá: a domesztikáció több ezer vagy tízezer éves folyamatait nem helyettesítheti egy cumisüveg. Tévedés azt hinni, hogy az oroszlán vagy a tigris hálás, amiért a gondozó enni ad neki: a ragadozók (kevés kivételtől eltekintve) általában nem kínálnak fel egymásnak táplálékot, ezért ez a gesztus értelmetlen a számukra. Bármilyen szelídeknek tűnhet is a rácson vagy üvegablakon keresztül egy nagymacska vagy üvegmedve, sosem szabad elfelejteni: ha a viselkedésük változik is valamelyest az emberi környezetben, azért a vadállat fogságban is vadállat marad. ♦

JÁRT UTAT JÁRATLANÉRT

A koronavírus hitéletünk közösségi eseményeit, tereit sem kímélte. Zárva a templomok és imaházak, a búcsúkat, a szervezett zárandoklatokat és a Nemzetközi Eucharisztikus Konferenciát elhalasztották, miközben a bezártság, a vírustól való aggodás és a kényszer szülte magány sokunkat lelki életünk elmélyítésére készítet. Azonban a biztonsági előírásokat szem előtt tartva, egyedül, vagy velünk egy háztartásban élő családtagjainkkal bátran felfedezhetjük szűkebb környékünk „El Caminóit”, hiszen Magyarország zárandokutak és kegyhelyek tekintetében világhatalom, bárhol is élünk az országban, szinte „karnyújtásnyira” találunk egy kegyhelyet, vagy becsatlakozhatunk egy jelzett zárandokútba.

- ◆ A Szentszék szóvivője április végén jelentette be, hogy a koronavírus okozta helyzet miatt 2021 szeptemberére halasztják a keresztény világ egyik legnagyobb eseményének számító 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust, amelyet Budapesten rendeznek. Az eseményhez kapcsolódva zárandokutakat szerveztek nemcsak Magyarország, hanem a Kárpát-medence fontos vallási kegyhelyeiről is, így többek közt Csíksomlyóról, az ausztriai Melkből vagy a lengyelországi Czestochowából. Ezeket szintén egy évvel elhalasztották, és közben kiderült, hogy a hagyományos, csíksomlyói pünkösdi búcsút – idén az Eucharisztikus Kongresszusra való lelki felkészülés jegyében tartották volna – hívek nélkül fogják megrendezni.

Jelenleg egy zsúfolt strand helyett sokkal biztonságosabb és egészségesebb kilométereket sétálni, ami zárandoklatként teljesítve az immunrendszerünkön kívül lelkünket is pallérozza.

Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül szemlézzük hazánk főbb zárandokútvonalait, valamint az országon áthaladó, nemzetközi útvonalakat is. Alapszabály, hogy teljesítés közben és szervezőskor a veszélyhelyzetben irányító operatív törzs ajánlásai szerint járjunk el, fokozottan figyeljünk egymásra és idősebb családtagjainkra. Lehetőleg lakóhelyünkhöz közel eső, egy nap alatt bejárható útvonalakat és helyszíneket keressünk fel. Több zárandokútvonalhoz igazolófüzetet is vásárolhatunk.

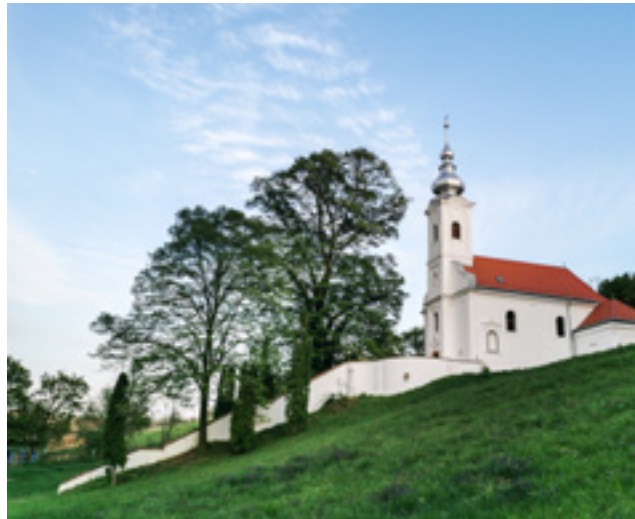
MÁRIA-ÚT

Közép-Európa összes szent helyét túrautak kötik össze. A legnagyobb ezek közül a Mária-út, ez népünk Máriához kötődő szent helyeit (kegyhelyeit, kápolnáit, forrásait) csatolja be az európai zarándokutak vérkeringésébe. Az útvonal kelet-nyugati tengelye az ausztriai Mariazelltől az erdélyi Csíksomlyóig vezet, hossza körülbelül 1400 kilométer, amelyet gyalogosan 60 nap alatt lehet bejárni. Ez a 2007-ben indult kezdeményezés első és legfőbb útvonala, azóta viszont több, az egész országot átszelő útvonalat is kiépítettek a szervezők, többek közt Máriagyűdöt, Hercegszántót és Máriapócsot is bekapcsolták budapesti végponttal a főútvonalba.

A Mária-út honlapján interaktív térkép segítségével részletesen megtervezhetjük zarándoklatunkat, az adatok telefonra is letölthetőek, hogy túrázás közben se tévedjünk le a keskeny útról. www.mariaut.hu

A Mária-út jelzése Lajosmizse határában

A szekszárdi Kisboldogasszony-kápolnát a Mária-út és a Magyar Zarándokút is érinti

MAGYAR ZÁRÁNDOKÚT

Az Esztergomtól Budapest, Kalocsa, Szekszárd, Pécsvárad érintésével a Harkány melletti Máriagyűdig tartó útvonal teljes hossza mintegy 431 km, kitérőkkel együtt 600 km is lehet. A szervezők március végétől novemberig ajánlják teljesítését, főleg egyénileg vagy kisebb csoportokban, jó tempóban minimum 16 nap szükséges a teljesítéséhez. Zarándokútlevelet igényelhetünk (helyek listája a honlapon), ha egy 100 kilométeres szakaszt igazolunk, akkor pedig zarándokoklevelet kérhetünk. Részletes útvonalleírások és egyéb infók: www.magyarzarandokut.hu.

VIA MARGARITARUM, AZAZ A GYÖNGYÖK ÚTJA

Folyamatosan járható, jelzett útvonal, teljes hossza 760 km és főleg azon középkori országutak vonalát követi, ahol egykor elődeink zarándokolhattak. Lelki ívét az útvonalon található történelmi és szent helyek, valamint Az élet gyöngyei elnevezésű elmélkedésfüzér adják. A Via Margaritarum összeköti a 2006-ban nemzeti szentéllé nyilvánított Mátraverebély-Szentkutat és Mariazellt. Mindkét irányba járható, a Budapestről Mátraverebélyre vezető közel 180 kilométeres útvonal önálló zarándokutat képez. Helyszínek, útvonalterv és zarándokútlevél beszerzése: www.viamargaritarum.info.

SZENT ERZSÉBET ÚT

Az északi országrészben lakók számára közeli zarándoklat Sárospatakról Kassáig. Az itthoni szakasz olyan csodálatos helyeket is érint, mint a regéci vagy a füzéri vár és a Zempléni-hegység háborítatlan vadonja. Hagyományosan a pünkösdhétfői szentmisét követő áldással indul az öt napig tartó zarándoklat, de természetesen ezenkívül is bármikor bejárható az eredetileg középkori hagyományból 2007-ben felelevenített útvonal. www.szenterzsebetut.hu.

SZENT JAKAB ZARÁNDOKÚT

„A Szent Jakab zarándokút úgy született, hogy elindultunk rajta. Jelzések, útleírások és térképek nélkül, csupán a vággyal a szívünkben, hogy el szeretnénk jutni Lébénybe. Eljutottunk. Maga a kijelölt út csak ezután kezdett kiépülni” – írja bevezetőjében Dukát Csilla, a 2009-ben civil kezdeményezésként induló útvonal egyik megálmodója. Az elmúlt több mint tíz évben a Szent Jakab utat hozzákapcsolták az El Camino mozgalomhoz, a szervező Szent Jakab Baráti Kör által kiadott zarándokútlevél ezért érvényes az Ibériai-félsziget Camino útvonalain is, egyszeri zarándoklatra. Magyarországon a Budapestről induló Camino Hungaro, valamint a Tihanyból induló Camino Benedictus útvonalon érvényes. Részletes útvonal-ismertetések, tippek a sikeres zarándoklathoz itt: www.szentjakabut.hu.

A lajosmizsei pusztatemplom romjai

A nagyari református templom 1500 körülre datálható falképciklusa

KÖZÉPKORI TEMPLOMOK ÚTJA

Varázslatos kirándulásra ad lehetőséget hazánk fővárostól legtávolabbi részén, Szabolcs, Szatmár és Bereg többszáz éves, egyedülálló értékeket rejtő templomainak megismerésével. A teljes útvonal érint kárpátaljai és máramarosi helyszíneket is, de a legtöbb látnivaló Magyarországon van, gazdagon fennmaradt román és gótikus freskókkal, fa haranglábakkal, festett kazettás mennyezetekkel és faragott szószékekkel. Az útvonal honlapján részletes leírásokat találunk az egyes templomokról és kápolnákról, falvakra lebontva. Szabolcs-Szatmár-Bereg zezugos folyói és gondosan karbantartott árvízvédelmi töltései, gyér forgalmú mellékútjai miatt kiváló terep, hogy zarándoklatunkat kerékpárral vagy vízitúrával teljesítsük. Info: www.temple-tour.eu.

A zarándoklás azonban nem egyszerűen utazás, túra vagy kirándulás. A zarándokút lépései elsősorban belső lépések az emberi szív szentélye, és Isten irgalmának élő forrása felé. ♦

A márciusi számunkban megjelenő Tavaszindítás az Alföld kincseivel című cikk alapjául szolgáló Alföldi Kéktúra szabályzat lapunk nyomdába kerülése után megváltozott. Kérjük kedves olvasóinkat, hogy kirándulásuk tervezésénél a 2020. március 23-tól kapható, megújult bélyegzőfüzetből, valamint a Magyar Természetjáró Szövetség honlapjáról – www.mtsz.org – tájékozódjanak az Alföldi Kéktúra legújabb szabályairól. Együttal csatlakozzunk a szövetség # a természet megvár c. kampányához.

ÖSSZETARTOZTUNK
ÖSSZETARTOZUNK
TRIANON100

Megfogyva bár, de törve nem

K

KÖZP- ÉS KISEBBSÉGI
NEMZETI ÉS FARSADALOM ALTALANAKT
EGYENLŐSÉGI

ZAMPER

ZSÓFIA

„ÁCS FRANCISKA
LOVATERAPEUTÁT
VÉLETLENÜL ISMERTEM MEG.
AMIKOR MEGTUDTAM, MILYEN
SIKERES ÉS EGYEDÜLÁLLÓ
MUNKÁT VÉGEZ ÉRTELMI ÉS
MOZGÁSSÉRÜLT GYEREKEKKEL,
ELHATÁROZTAM, HOGY AHOZ
TUDOK, SEGÍTEK.”